

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। अश्विनौ। त्रिष्टुप्।

प्रति वां रथं नृपती जरध्यै हविष्मता मनसा यज्ञियेन।

यो वां दूतो न धिष्यावजीगरच्छा सूनूर्न पितरां विवक्मि ॥ ७.०६७.०१

नृपती- नृणां स्वामिनौ। अश्विनौ नक्षत्राधिदेवते। आध्यात्मिके तु प्राणेशनशक्तिभूतौ। वाम्- युवयोः। रथम्- लक्ष्यप्रापकरंहणप्रतीकं वाहनम्। रथी ऋतस्य नो भवेति श्रुतेः ऋतं रथः। जरध्यै- स्तोतुम्। हविष्मता- ध्यानभावनादिहविष्मता। यज्ञियेन- पूजादानसङ्गतिकरणसंस्कृतेन। मनसा- चित्तेनोपपन्नोस्मि। यः। वाम्- युवाम्। धिष्यौ- धिषणागतौ। दूतः। न- इव। अजीगः- प्रबोधयथः। सूनुः- पुत्रः। न- इव। पितरा- मातापितरौ। विवक्मि- स्तौमि। सोहमुपपन्नोस्मि ॥१॥

अशौच्यग्निः समिधानो अस्मे उपौ अदृश्रन्तमसश्चिदन्ताः।

अचेति केतुरुषसः पुरस्ताच्छ्रिये दिवो दुहितुर्जायमानः ॥ ७.०६७.०२

अस्मे- अस्मभ्यम्। समिधानः- सम्यगुदीपितः। अग्निः- पावकः सत्क्रतुः। अशोचि- दीप्यते। तमसः- अन्धकारस्य। अन्ताः। उप अदृश्रन्- उपदृश्यन्ते। दिवो दुहितुः- नभोजायाश्चिदाकाशजायाः। उषसः- प्रभात्या ज्ञानोदयदेवतायाः। पुरस्तात्- अनन्तरमिति भावः। श्रिये- कल्याणाय। जायमानः- प्रादुर्भूता। केतुः- प्रज्ञा। अचेति- ज्ञायते। कैवल्यप्राग्भार इति योगशास्त्रेषु प्रसिद्धा अनुभूतिरेव उषाः। आत्मसाक्षात्कारपूर्वं तदागमनख्यापनाय सम्भूता। उषसोऽनन्तरं सूर्यागमनवत् कैवल्यप्राग्भारानन्तरमात्मसूर्यसाक्षात्कारः ॥२॥

अभि वां नूनमश्विना सुहोता स्तोमैः सिषक्ति नासत्या विवक्मान्।

पूर्वीभिर्यातं पथ्याभिरर्वाक्स्वर्विदा वसुमता रथेन ॥ ७.०६७.०३

नूनम्- निश्चयेन । अश्विना- प्राणेशनशक्तिभूतौ । नासत्या- सत्यस्वरूपिणौ । वाम्- युवाम् ।
सुहोता- सुष्ठु देवाह्वाता । विवक्वान्- वक्ता । स्तोमैः- मन्त्रैः । अभि सिषक्ति- सेवते । स्वर्विदा-
स्वर्गज्ञेन । वसुमता- सम्पद्युक्तेन । रथेन- लक्ष्यप्रापकरंहणप्रतीकवाहनेन । रथी ऋतस्य नो भवेति
श्रुतेः ऋतं रथः । अर्वाक्- अस्मदभिमुखम् । पूर्वीभिः- सनातनैः । पथ्याभिः- मार्गैः । आ यातम्-
आगच्छतम् ॥३॥

अवोवाँ नूनमश्विना युवाकुर्हुवे यद्वाँ सुते माध्वी वसूयुः ।

आ वाँ वहन्तु स्थविरासो अश्वाः पिबाथो अस्मे सुषुता मधूनि ॥ ७.०६७.०४

अश्विना- हे अश्विनौ । अवोः- रक्षकयोः । वाम्- युवाम् । नूनम्- निश्चयेन । युवाकुः- युवां
कामयमानोऽहम् । वसूयुः- सम्पत्कामः । माध्वी सुते- रसे निष्पन्ने । हुवे- आह्वये । वाम्- युवाम् ।
स्थविरासः- प्रवृद्धाः । अश्वाः- प्राणतुरगाः । वाम्- युवाम् । आ वहन्तु- प्रापयन्तु । अस्मे-
अस्मदर्थम् । सुषुता मधूनि- निष्पन्नान् रसान् । पिबाथः- अनुभवतम् ॥४॥

प्राचीम् देवाश्विना धियं मेऽमृध्रां सातये कृतं वसूयुम् ।

विश्वा अविष्टं वाज आ पुरंधीस्ता नः शक्तं शचीपती शचीभिः ॥ ७.०६७.०५

देवा- देवौ । अश्विना- अश्विनौ । प्राचीम्- प्राचीनाम् । मे- मम । अमृध्राम्- अहिंस्याम् । धियम् ।
वसूयुम्- सम्पत्कामाम् । सातये- लब्धये । कृतम्- कुरुतम् । वाजे- सद्गतौ । विश्वाः- सर्वाः ।
पुरन्धीः- पुरुधारणाः । अविष्टम्- रक्षतम् । ता- तौ युवाम् । शचीपती- प्रज्ञापालकौ । शचीभिः-
प्रज्ञाभिः । नः- अस्मभ्यम् । शक्तम्- यच्छतम् ॥५॥

अविष्टं धीष्वश्विना न आसु प्रजावद्रेतो अहयं नो अस्तु ।

आ वाँ तोके तनये तूतुजानाः सुरत्नासो देववीतिं गमेम ॥ ७.०६७.०६

आसु धीषु निमित्तासु । अश्विना- हे अश्विनौ । नः- अस्मान् । अविष्टम्- रक्षतम् । नः- अस्माकम् ।
रेतः । अहयम्- अक्षीणम् । प्रजावत्- धर्मसन्ततियुक्तम् । अस्तु- भवतु । वाम्- युवयोरनुग्रहेण ।

तोके तनये- धर्मसन्तत्यै । तूतुजानाः- त्वरमाणाः । सुरत्नासः- शोभनरत्नसम्पन्नाः । देववीतिम्-
दिव्यानुभूतिम् । आ गमेम- आगच्छेम ॥६॥

एष स्य वां पूर्वगत्वेव सख्ये निधिर्हितो माध्वी रातो अस्मे ।

अहेळता मनसा यातमर्वागश्नन्ता हव्यं मानुषीषु विक्षु ॥ ७.०६७.०७

माध्वी- हे मधुरौ । एष स्यः- सोयं सोमो रसः । वाम्- युवयोरर्थे । सख्ये- मैत्र्यै । पूर्वगत्वेव- दूत
इव । अस्मे- अस्माभिः । रातः- दत्तः । निधिः- सम्पद्भूतः । हितः- स्थापितः । अहेळता-
अक्रोधेन । मनसा- चित्तेन । अर्वाक्- अस्मदभिमुखम् । मानुषीषु विक्षु- मनुष्यप्रजासु । हव्यम्-
चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यम् । अश्नन्ता- अनुभवन्तौ । आ यातम्- आगच्छतम् ॥७॥

एकस्मिन्योगे भुरणा समाने परि वां सप्त स्रवतो रथो गात् ।

न वायन्ति सुभ्वो देवयुक्ता ये वां धूर्षु तरणयो वहन्ति ॥ ७.०६७.०८

भुरणा- हे भरणशीलौ । वाम्- युवयोः । एकस्मिन् । समाने । योगे । रथः- भवतोर्वाहनं
लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकभूतम् । सप्त स्रवतः- नदीर्मूलशक्तिधारा सप्तभूमिकोन्मुखीः । गात्- गच्छति ।
ये । वाम्- युवाम् । धूर्षु । वहन्ति- धारयन्ति । ते । तरणयः- तारकाः । सुभ्वः- शोभनभावाः ।
देवयुक्ताः- देवसम्पन्नाः । न । वायन्ति- श्राम्यन्ति ॥८॥

असश्चता मघवद्भ्यो हि भूतं ये राया मघदेयं जुनन्ति ।

प्र ये बन्धुं सूनृताभिस्तिरन्ते गव्या पृञ्चन्तो अश्व्या मघानि ॥ ७.०६७.०९

असश्चता- असज्यमानौ सन्तौ । ये । राया- स्वदानयोग्यसम्पदा । मघदेयम्- हव्यदानम् । जुनन्ति-
प्रेरयन्ति । गव्या अश्व्या मघानि- गवाश्वरूपधनानि । पृञ्चन्तः- यच्छन्तः । ये । बन्धुम् । सूनृताभिः-
प्रियहितवाग्भिः । प्र- प्रकर्षेण । तिरन्ते- वर्धयन्ति । तेभ्यः । मघवद्भ्यः- हव्यवद्भ्यः । भूतम्-
भवतम् ॥९॥

नू मे हवमा शृणुतं युवाना यासिष्टं वर्तिरश्विनाविरावत् ।

धत्तं रत्नानि जरतं च सूरीन्यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.०६७.१०

नु- क्षिप्रम् । मे- मम । हवम्- आह्वानम् । युवाना- तरुणौ भवन्तौ । आ शृणुतम् । अश्विनौ-
प्राणेशौ । इरावत्- हव्यवत् । वर्तिः- गृहम् । यासिष्टम्- आगच्छतम् । रत्नानि । धत्तम्- धारयतम् ।
सूरीन्- विदुषः । जरतम्- प्रशंसतम् । यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥१० ॥

Dr. Rangraji